Efectele crizei comunicării ştiinţifice şi accesul la resursele informaţionale ştiinţifice în bibliotecile Republicii Moldova

Dr. NELLY ŢURCAN
Universitatea de Stat din Moldova,
Chişinău

Abstract

Effects of Scientific Communication Crisis and Access to Scientific Information Resources in Libraries of the Republic of Moldova

As journal prices began to climb, the „serials crisis" was viewed nearly everywhere as a library problem. Libraries and research institutions in the Republic of Moldova are in similar situations. Because of escalation of subscription prices, the libraries in the Republic of Moldova are forced to continue cancelling scientific journals titles. After a survey in 11 libraries we concluded that there is a negative dynamic in subscription to scientific journals. In the majority of libraries budgets are spiralling down and it becomes increasingly hard to maintain existing subscription lists. Most libraries cancel scientific journal titles because of reducing budgets for subscription and increasing subscriptions prices. Scholars from Moldovan research institutions consider that „serial crisis" is a barrier to access scientific information, and scientific journals prices are a burden for the scientific institutions.

Keywords: *serials crisis, scientific journal subscriptions, scientific journal cancellations, library budget.*

În instituţiile academice, bibliotecile au un rol important în îmbunătăţirea practicii de comunicare ştiinţifică prin dezvoltarea şi furnizarea accesului la colecţiile tipărite, cât şi la resursele informaţionale pe suport digital. Literatura de specialitate confirmă că bibliotecile sunt în mijlocul unei tranziţii care rezultă din digitalizarea informaţiei. Au fost publicate mai multe lucrări privind evoluţia bibliotecilor pentru a răspunde provocărilor informaţiei electronice.[1] De exemplu, Daniel Dorner a demonstrat modul în care informaţia digitală estompează graniţele dintre diferiţii actori din lanţul informaţional şi caracterul

[1] R. Atkinson, ***Library functions, scholarly communication and the foundation of the digital library: laying claim to the control zone***, în ***Library Quarterly***, 1996, nr. 66 (3), p. 239-265; Tony Horava, ***Challenges and possibilities for collection management in a digital age***, în ***Library Resources & Technical Services***, 2010, nr. 54 (3), p. 142-152.

BDD-A19458 © 2011 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:55:09 UTC)

în care informația digitală influențează constituirea colecțiilor resurselor informaționale ale bibliotecii și prestarea serviciilor informaționale.[2] Bart Harloe și John M. Budd au analizat stabilirea unor relațiile „mai dinamice" între colecțiile bibliotecii și sistemul de comunicare științifică și au sugerat câteva propuneri privind strategia de dezvoltarea a colecțiilor în condițiile accesului electronic.[3] În articolul lui Richard Fyffe[4] este abordat cadrul teoretic al relațiilor între cultura academică, tehnologiile informaționale și modul în care ele influențează comunicarea științifică și dezvoltarea colecțiilor bibliotecilor academice. Sunt opinii potrivit cărora publicația periodică științifică nu este achiziționată din motiv că își pierde funcția de informare,[5] deoarece procedura de publicare este prea îndelungată. Un articol poate fi publicat peste 8 sau 36 de luni după acceptare. În aceste condiții, revistele electronice câștigă teren în mediul de comunicare științifică. De asemenea, în literatura profesională se discută foarte insistent asupra modificărilor colecțiilor bibliotecilor și influența negativă a sistemului de comunicare științifică cauzată de costurile abonamentelor la periodicele științifice, precum și problemele financiare ale bibliotecilor.[6] Studiile constată că, în esență, criza periodicelor științifice se manifestă atât sub aspectul inflației prețurilor, cât și a inflației titlurilor.[7]

În opinia specialiștilor, cel mai mare neajuns al sistemului actual de comunicare științifică este costul excesiv al abonamentelor pentru revistele

---

[2] D. G. Dorner, ***The blurring of boundaries: digital information and its impact on collection management***, în ***Collection management: International yearbook of library and information management 2000/2001***, London, 2000, p. 16.

[3] Bart Harloe, John M. Budd, ***Collection development and scholarly communication in the era of electronic access***, în ***The Journal of Academic Librarianship***, 1994, nr. 20 (2), p. 83.

[4] Richard Fyffe, ***Technological change and the scholarly communications reform movement: reflections on Castells and Giddens***, în ***Library Resources & Technical Services***, 2002, nr. 46 (2), p. 14-25.

[5] Françoise Renzetti, Jean-François ***Tétu, Schéma d'organisation de la presse périodique électronique***, în ***Solaris*** [online]. 1996, Dossier 3 [citat pe 26.09.2011]. Disponibil: http://biblio-fr.info.unicaen.fr/bnum/jelec/Solaris/d03/ 3renzetti.html

[6] Dan Hazen, ***Rethinking research library collections***, în ***Library Resources & Technical Services***, 2010, nr. 54 (2), p. 115-121.

[7] Elena Tîrziman, ***Publicații seriale: aspecte privind prelucrarea în context tradițional și electronic***, București, Editura Universității din București, 2000, 139 p.

BDD-A19458 © 2011 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:55:09 UTC)

ştiinţifice. Astfel, conform datelor statistice ale Asociaţiei Bibliotecilor Ştiinţifice *(ARL - Association of Research Libraries)*, din 1986 până în 2002 costul unei reviste s-a majorat cu 227 la sută. Din acest motiv, bibliotecile universitare se abonează la un număr tot mai mic de reviste ştiinţifice. Treisprezece dintre cele mai bine finanţate biblioteci ştiinţifice din SUA se abonează doar la 70 din sute de reviste ştiinţifice recenzate.[8]

Conform datelor din revista ***Library Journal***, cele mai semnificative majorări ale costurilor pentru reviste au fost înregistrate pentru revistele din domeniul ştiinţelor fundamentale şi reale. De exemplu, costul revistelor din domeniul chimiei a crescut de la 1.995 USD în anul 2000 până la 3.690 USD în anul 2009; în domeniul fizicii - de la 1.865 USD până la 3.252 USD.[9] În prezent, cel mai mare procent de creştere a costurilor revistelor se înregistrează în domeniul ştiinţelor sociale, cu toate că cifrele absolute rămân cu mult mai joase decât în ştiinţele reale. Astfel, din anul 2000 până în prezent, costul revistelor în domeniul ştiinţelor politice a crescut cu 59%, de la 226 USD la 360 USD; costul revistelor sociologice s-a majorat cu 54%; în domeniul educaţiei, în economie şi business - cu 49%.[10]

Bibliotecile şi instituţiile de cercetare din Republica Moldova sunt în situaţii similare, când se reduce numărul revistelor abonate din motivul creşterii preţurilor la abonamente. În acelaşi timp se micşorează bugetul bibliotecii pentru abonamente. Iar în cazurile când bugetul este în creştere sau rămâne constant, biblioteca se poate abona la un număr mai mic de reviste ştiinţifice.

În scopul evaluării efectelor crizei serialelor asupra procesului de comunicare ştiinţifică, au fost analizate bugetele bibliotecilor, precum şi dinamica abonării la periodicele ştiinţifice în bibliotecile din Republica Moldova. Analiza abonării la publicaţiile periodice ştiinţifice, pentru perioada 1997-2008, în bibliotecile ştiinţifice ale Universităţii de Stat din Moldova (USM), Academiei de Studii Economice din Moldova (ASEM), Universităţii

---

[8] Nelly Ţurcan, ***Accesul deschis la informaţia ştiinţifică: iniţiative internaţionale***, în ***Magazin bibliologic***, 2006, nr. 4, p. 40-46.

[9] Lee Van Orsdel, Kathleen Born, ***Reality bites: periodicals price survey 2009***, în ***Library Journal*** [online]. 2009, nr. 7 [citat pe 26.09.2011]. Disponibil: http://www.libraryjournal.com/article/CA6651248.html

[10] Judith M. Panitch, Sarah Michalak, ***The serials crisis: A White Paper for the UNC-Chapel Hill scholarly communications convocation*** [online]. 2005 [citat pe 6.09.2011]. Disponibil: http://www.unc.edu/scholcomdig/white_papers/panitch-michalak.html

BDD-A19458 © 2011 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:55:09 UTC)

Libere Internaţionale din Moldova (ULIM) şi Academiei de Ştiinţe a Moldovei (AŞM) a constatat că în bibliotecile ştiinţifice numărul abonamentelor la periodicele ştiinţifice a scăzut, iar alocaţiile bugetare pentru abonare au crescut.[11] Biblioteca AŞM a fost într-o situaţie mai favorabilă. Acest lucru se datorează schimbărilor care au intervenit la Academia de Ştiinţe a Moldovei în 2004 după aprobarea ***Codului cu privire la ştiinţă şi inovare al Republicii Moldova***, cât şi graţie schimbării statutului Bibliotecii Academice. Ca rezultat, numărul abonamentelor la serialele ştiinţifice a fost în creştere începând cu anul 2004.

În contextul studierii resurselor informaţionale ale bibliotecilor pentru susţinerea cercetării au fost studiate practicile de abonare la publicaţiile periodice în 11 biblioteci din Republica Moldova, pentru perioada 2006-2010. În baza unui chestionar a fost analizată abonarea la revistele ştiinţifice în 8 biblioteci ştiinţifice universitare: Biblioteca Centrală Universitară a USM (BCU USM), Biblioteca Republicană Ştiinţifică Agricolă a Universităţii Agrare de Stat din Moldova (BRŞA UASM), Biblioteca Ştiinţifică ASEM (BŞ ASEM), Biblioteca Ştiinţifică a Universităţii Pedagogice de Stat „Ion Creangă" (BŞ UPS), Biblioteca Ştiinţifică a Universităţii de Stat „Alecu Russo" din Bălţi (BŞ USB), Biblioteca Ştiinţifică Medicală a Universităţii de Stat de Medicină şi Farmacie „N. Testemiţanu" (BŞM USMF), Biblioteca Tehnico-Ştiinţifică a Universităţii Tehnice din Moldova (BTŞ UTM), Departamentul Informaţional Biblioteconomic ULIM (DIB ULIM), cât şi la 3 biblioteci care deţin colecţii universale: Biblioteca Ştiinţifică Centrală „A. Lupan" a AŞM (BŞC AŞM), Biblioteca Naţională a Republicii Moldova (BNRM) şi Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu" din Chişinău (BM). În cadrul acestui studiu a fost important să cunoaştem politica de abonare la periodicele ştiinţifice, precum şi consecinţele crizei serialelor pentru bibliotecile universitare, cât şi pentru BŞC AŞM, BNRM şi BM „B. P. Hasdeu."

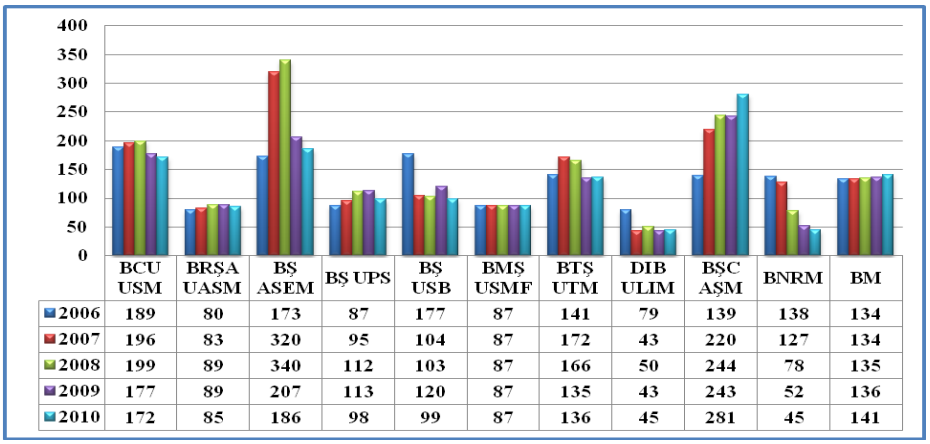
Studiul a arătat că în majoritatea bibliotecilor pentru perioada 2006-2010 modificările la nivelul colecţiilor de periodice se datorează în principal creşterii preţurilor. Costul mediu al abonamentelor din anul 2006 până în anul 2010 s-a majorat aproape de 2,5 ori. De exemplu, dacă în anul 2006 costul mediu al unui abonament pentru o revistă ştiinţifică la care se abona BTŞ UTM era de 920 lei, atunci în anul 2010 costul mediu al unui abonament a fost de 1.466 lei. O creştere şi mai spectaculoasă a costului mediu pentru un abonament la

[11] Nelly Ţurcan, ***Resursele electronice pentru ştiinţă şi cercetare în Republica Moldova***, în ***Magazin bibliologic***, 2008, nr. 1/2, p. 17-30.

BDD-A19458 © 2011 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:55:09 UTC)

periodicele ştiinţifice a fost înregistrată la BŞC AŞM - de la 2.437 lei în anul 2006 până la 8.594 lei în anul 2010. În condiţiile creşterii preţurilor la periodica ştiinţifică şi micşorarea bugetelor pentru abonare, unele biblioteci întreprind anumite măsuri pentru menţinerea colecţiei de seriale din punct de vedere numeric. În consecinţă, bibliotecile reduc numărul de abonamente scumpe în favoarea revistelor ştiinţifice mai ieftine. De exemplu, la BCU USM costul mediul al unui abonament în 2006 era de 1.856 lei, iar în anul 2010 - 979 lei.

În condiţiile create, majoritatea bibliotecilor sunt nevoite să reducă numărul de abonamente sau să aloce pentru abonare un procent mai mare din bugetul pentru achiziţie (Fig. 1).

	BCU USM	BRŞA UASM	BŞ ASEM	BŞ UPS	BŞ USB	BMŞ USMF	BTŞ UTM	DIB ULIM	BŞC AŞM	BNRM	BM
2006	189	80	173	87	177	87	141	79	139	138	134
2007	196	83	320	95	104	87	172	43	220	127	134
2008	199	89	340	112	103	87	166	50	244	78	135
2009	177	89	207	113	120	87	135	43	243	52	136
2010	172	85	186	98	99	87	136	45	281	45	141

Fig. 1. Dinamica abonării la periodica ştiinţifică, a. 2006-2010 (titluri de reviste).

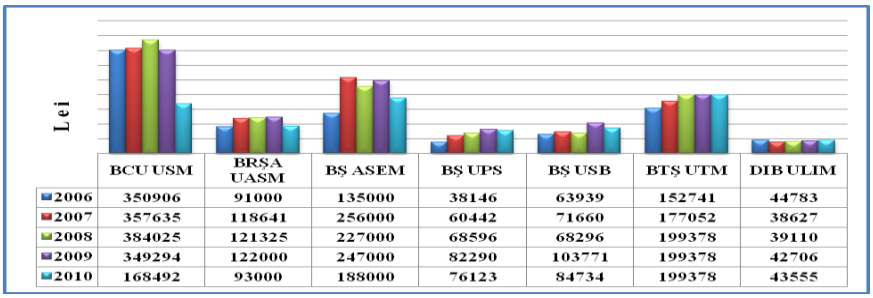
Constatăm că în toate bibliotecile universitare, cu excepţia BŞM USMF, este înregistrată micşorarea numărului titlurilor de reviste ştiinţifice abonate de biblioteci. De exemplu, BCU USM a redus numărul abonamentelor de la 189 în 2006 la 172 în 2010, BŞ USB pentru aceeaşi perioadă a redus numărul abonamentelor de la 177 la 99, iar la BŞ UPS numărul de titluri de reviste a scăzut de la 98 la 87. Este necesar să menţionăm că la majoritatea bibliotecilor se păstrează dinamica negativă în abonarea la presa ştiinţifică. Astfel, DIB ULIM a redus numărul de abonamente de la 166 în 2002 până la 79 în 2006 şi până la 45 în anul 2010.

În acelaşi timp, doar BCŞ AŞM şi BM înregistrează o dinamică pozitivă la abonarea la revistele ştiinţifice. Astfel, numărul abonamentelor la BCŞ AŞM este în creştere: de la 139 în 2006 până la 281 în anul 2010. De asemenea, o majorare nesemnificativă a numărului de abonamente este înregistrat la BM. O

BDD-A19458 © 2011 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:55:09 UTC)

situaţie foarte dificilă este înregistrată la BNRM, care a redus cel mai mult numărul abonamentelor la revistele ştiinţifice, de la 138 în 2006 la 45 în 2010.

Paralel cu reducerea numărului de abonamente a fost înregistrată creşterea alocaţiilor din bugetul bibliotecii pentru acelaşi număr de abonamente sau s-a purces la reducerea considerabilă a finanţării pentru abonare (Fig. 2). Astfel, la BŞ UTM finanţarea pentru abonare în perioada 2008-2010 se menţine la nivelul de 199.378 lei, dar numărul de abonamente a scăzut de la 166 la 136. În alte biblioteci, de exemplu, la BCU USM finanţarea abonării la periodica ştiinţifică a fost redusă de două ori.

	BCU USM	BRŞA UASM	BŞ ASEM	BŞ UPS	BŞ USB	BTŞ UTM	DIB ULIM
2006	350906	91000	135000	38146	63939	152741	44783
2007	357635	118641	256000	60442	71660	177052	38627
2008	384025	121325	227000	68596	68296	199378	39110
2009	349294	122000	247000	82290	103771	199378	42706
2010	168492	93000	188000	76123	84734	199378	43555

Fig. 2. Dinamica alocaţiilor pentru abonarea la periodica ştiinţifică, a. 2006-2010 (Lei).

Analiza finanţării abonării la periodica ştiinţifică a permis să constatăm că cea mai bună situaţie se înregistrează la BŞC AŞM (Fig. 3). Comparaţia între patru biblioteci care deţin colecţii universale a reliefat un decalaj enorm în finanţarea abonării nu numai în comparaţie cu bibliotecile universitare, dar şi cu BNRM. Dacă în anul 2010 BŞC AŞM a finanţat abonarea la periodica ştiinţifică în sumă de 2.424.975 lei, atunci BNRM a cheltuit pentru abonare doar 86.218 lei, ceea ce reprezintă 1% din bugetul bibliotecii pentru anul respectiv. Spre deosebire de BNRM, alte biblioteci alocă, în medie, pentru abonare la presa ştiinţifică 25%-40% din bugetul bibliotecii.

BDD-A19458 © 2011 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:55:09 UTC)

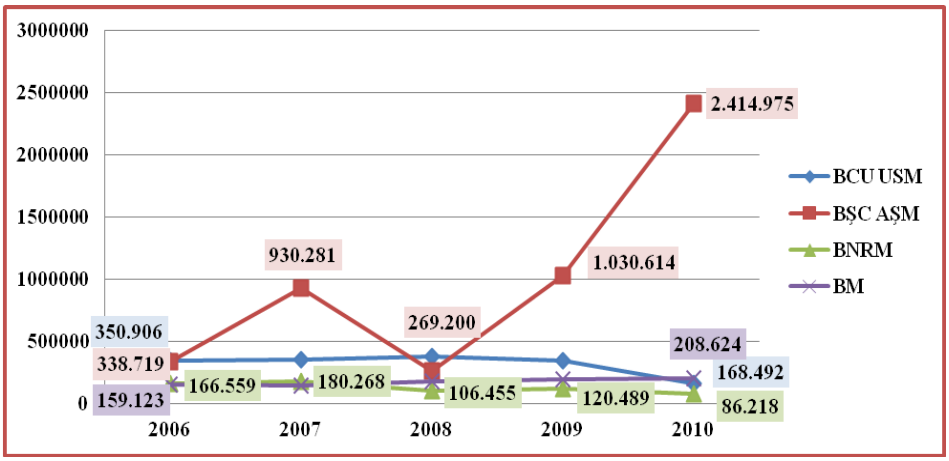

Fig. 3. Dinamica alocaţiilor pentru abonarea la periodica ştiinţifică la BŞC AŞM, BCU USM, BM şi BNRM în a. 2006-2010 (lei).

Datele din Fig. 3 relevă că în anul 2006 finanţarea pentru abonare la BŞU USM şi BŞC AŞM a fost la acelaşi nivel, fiind rezervate în jur de 350 mii lei. O situaţie similară a fost în anul 2006 la BNRM şi BM, ambele biblioteci rezervând pentru abonare la revistele ştiinţifice aproximativ aceiaşi sumă, circa 160 mii lei. În anul 2010 situaţia este cardinal diferită: la BŞC AŞM finanţarea abonării a crescut de 7 ori, la BM finanţarea a crescut nesemnificativ, practic menţinându-se la acelaşi nivel, iar la BCU USM şi la BNRM scăzut de 2 ori.

Oamenii de ştiinţă din instituţiile de cercetare din Moldova care au participat la chestionare au confirmat, de asemenea, că problema costurilor revistelor ştiinţifice este o barieră în accesul la informaţia ştiinţifică (Fig. 4). Astfel, 48,8% din savanţi au remarcat că sunt în totalitate de acord că majorarea continuă a preţurilor la revistele ştiinţifice a făcut dificil accesul la literatura de specialitate, inclusiv în cadrul bibliotecilor. Doar 1,7% au exprimat un dezacord total privind această afirmaţie.

BDD-A19458 © 2011 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:55:09 UTC)

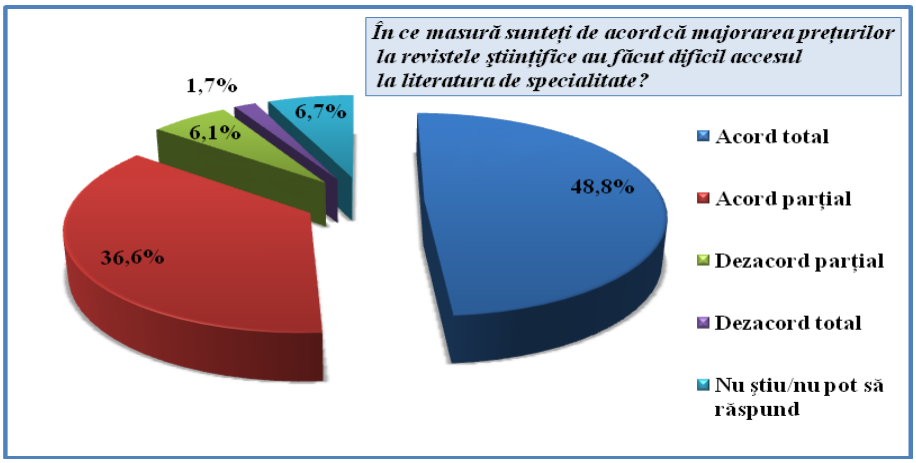

Fig. 4. Opinia savanților privind majorarea prețurilor la revistele științifice (%).

Savanţii au menţionat, de asemenea, că scumpirea revistelor ştiinţifice este o povară pentru instituțiile științifice. Aceasta se manifestă în sporirea alocațiilor pentru abonare, care este condiționată nu de majorarea numărului de titluri de reviste, dar de costurile înalte la abonamentele periodicelor științifice. Astfel, 70,6% din cercetători au fost de acord că instituţia se confruntă cu anumite probleme din cauza creşterii continue a prețurilor, iar 72,3% din respondenți au menționat că din cauza prețurilor înalte biblioteca nu se abonează la cele mai importante reviste din domeniul de cercetare al savanților. În special, majoritatea cercetătorilor de la toate instituțiile au expus un acord total vis-à-vis de faptul că scumpirea abonamentelor la revistele ştiinţifice este o povară pentru instituție. Astfel, această opțiune a fost susținută de cercetătorii de la UAŞM (55,1%), UTM (53,9%), AŞM (51,1%), USM (44,9%).

Analiza datelor, prezentate de biblioteci, relevă acoperirea tematică a cercetării prin publicațiile periodice științifice. Cele mai reprezentative domenii sunt ştiinţele socio-umane. Revistele ştiinţifice din aceste domenii sunt incluse în colecțiile tuturor bibliotecilor, cu excepția BŞM USMF. De asemenea, din punct de vedere al acoperirii informaționale se evidențiază domeniile business şi management, precum şi cel de drept. Revistele din aceste domenii sunt abonate de 9 din cele 11 biblioteci. Revistele ştiinţifice din aria ştiinţelor exacte şi tehnice sunt accesibile în 6 biblioteci. Doar domeniile medicină, medicină veterinară şi ştiinţele agricole sunt informațional acoperite de revistele ştiinţifice accesibile în bibliotecile specializate în aceste domenii: BŞM USMF şi BRŞA UASM. Este necesar să menționăm că abonarea revistelor ştiinţifice din

BDD-A19458 © 2011 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:55:09 UTC)

anumite domenii ştiinţifice se face în funcţie de specializarea instituţiei respective.

Chestionarea directorilor bibliotecilor a reliefat îngrijorarea privind costurile la periodica ştiinţifică, precum şi existenţa problemelor financiare cu care se confruntă bibliotecile. Această situaţie influenţează negativ constituirea colecţiilor de resurse informaţionale ale bibliotecilor şi creează probleme de acces la informaţia ştiinţifică necesară cercetătorilor. Astfel, în opinia BŞ ASEM: „*Criza financiară a influenţat reducerea bugetelor pentru abonare. Politicile instituţiei s-au referit la selectarea celor mai importante titluri de reviste necesare procesului de instruire şi cercetare. S-a renunţat la abonarea revistelor străine la momentul abonării din BD Ebsco Publishing*." Problemele privind abonarea şi accesul la revistele ştiinţifice au fost apreciate de BŞ USB astfel: „*Austeritatea bugetului universitar are un impact negativ mai întâi asupra necesităţilor de dezvoltare a colecţiilor, 50% din alocaţiile financiare anuale constituindu-le cele pentru abonare. Cea mai mare parte din periodicele abonate de noi nu sunt editate şi în format electronic pentru a face o eventuală opţiune, în cazul unui preţ mai redus, pentru acestea.*"

Analiza revistelor ştiinţifice din colecţiile bibliotecilor din Republica Moldova a evidenţiat atât problema crizei serialelor, cât şi cea de acces la informaţia ştiinţifică. Astfel, revistele ştiinţifice, editate de instituţiile de cercetare din Moldova nu sunt accesibile în multe biblioteci universitare, inclusiv la BNRM, care trebuie să primească Depozitul Legal Naţional. De exemplu, în colecţiile BCU USM nu sunt revistele AŞM - ***Chemistry Journal of Moldova***, ***Revista Arheologică***, ***Metaliteratura*** şi o serie de alte reviste care, după profilul tematic, trebuie să fie în această bibliotecă. La BŞM USMF nu sunt seturile anuale complete pentru perioada 2006-2010 ale revistelor ***Info-Med*** şi ***Revista Farmaceutică a Moldovei***. Situaţii similare sunt înregistrate şi la alte biblioteci ştiinţifice. A fost identificat că unele reviste ştiinţifice editate în Moldova nu se regăsesc nici în Arhiva Depozitului Legal de la Camera Naţională a Cărţii (CNC). Deci, putem să constatăm că unii editori de reviste ştiinţifice nu respectă legislaţia privind Depozitul Legal. În afară de aceasta, majoritatea revistelor ştiinţifice din Moldova nu sunt incluse în cataloagele de abonare la periodică, de exemplu, în cataloagele *MoldPressa* şi *Poşta Moldovei*. Multe reviste ştiinţifice se editează cu un tiraj foarte mic, 50-200 de exemplare, şi se distribuie în baza acordurilor de colaborare şi de schimb interbibliotecar. De exemplu, revista ***Intellectus*** din anul 2008 se expediază cu titlu gratuit la institutele AŞM, la bibliotecile universitare, BNRM şi alte biblioteci cu care sunt acorduri de colaborare.

În scopul depăşirii situaţiei dificile privind reducerea numărului de abonamente şi accesul la revistele ştiinţifice autohtone participanţii la

BDD-A19458 © 2011 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:55:09 UTC)

chestionare au menționat că este necesar a coopera și a coordona procesul de abonare, cel puțin la nivelul bibliotecilor universitare, ar fi binevenit un e-catalog cumulativ privind revistele științifice abonate.

Deja a fost menționat că sistemul de comunicare științifică a devenit un cadru conceptual nou în care practicile tradiționale de dezvoltare a colecțiilor bibliotecii sunt regândite, iar funcțiile bibliotecilor tradiționale sunt extinse de bibliotecile digitale și participarea bibliotecilor în realizarea modelelor noi de comunicare științifică este în schimbare.

În vederea evaluării efectelor sociale ale crizei în comunicarea științifică, cât și identificarea căilor de depășire a barierelor de acces la informația științifică, în chestionarul difuzat bibliotecilor științifice din Republica Moldova au fost propuse câteva întrebări privind anularea abonamentelor la publicațiile periodice științifice și disponibilitatea realizării accesului deschis la resursele informaționale științifice.

Analiza rezultatelor demonstrează că 9 din cele 11 biblioteci au anulat abonamente la serialele științifice. Au fost invocate mai multe motive care au determinat aceste decizii. BȘ ASEM, BȘ UPS, BȘ USB, BȘC AȘM și BNRM au indicat drept motiv reducerea bugetului pentru abonarea la periodice și creșterea prețurilor la seriale. Pentru BCU USM, DIB ULIM și BTȘ UTM motivul principal este prețul ridicat la periodice. Numai BȘ ASEM a specificat că unul dintre motivele anulării abonamentului publicației periodice este accesibilitatea revistei în BD Ebsco Publishing. Au fost, de asemenea, menționate și alte motive, cum ar fi, de exemplu, gradul scăzut de utilizare, s-au înlocuit unele titluri la solicitarea cadrelor didactice (BCU USM); nu corespunde profilului și necesităților de cercetare (BȘ ASEM); donații de la instituții, disponibilitatea periodicelor din proiecte, Depozitul Legal de la CNC, schimbul interbibliotecar cu bibliotecile universitare din Moldova, România, Rusia, Ucraina, Polonia (BȘ USB) etc.

Bibliotecile au fost solicitate să aprecieze pe o scală de 10 puncte gradul de importanță a motivelor care determină anularea abonamentelor revistelor științifice (Fig. 5). Analiza rezultatelor relevă că majoritatea bibliotecilor apreciază statistica de utilizare ca un factor foarte important care determină anularea abonamentului revistei (10 puncte). Jumătate din bibliotecile chestionate au menționat că accesibilitatea revistei pe baza strategiilor *accesului deschis*, de asemenea, este foarte importantă (10 puncte).

BDD-A19458 © 2011 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:55:09 UTC)

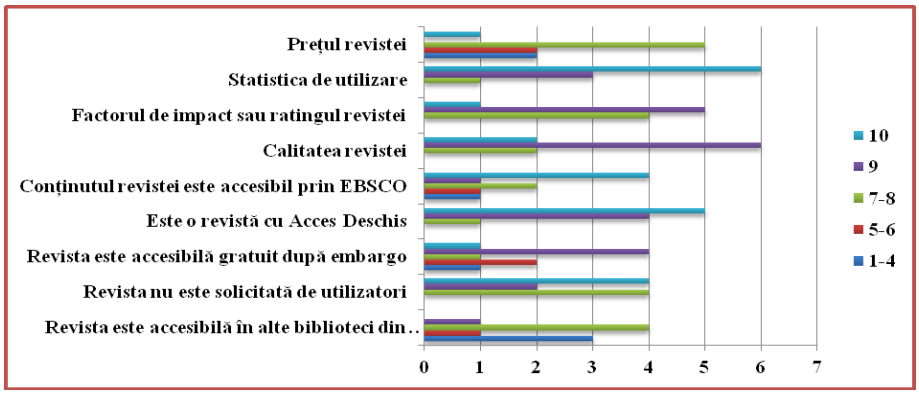

Fig. 5. Gradul de importanţă a motivelor privind anularea abonamentelor revistelor ştiinţifice.

Oferta editurilor privind revistele ştiinţifice electronice se extinde anual. În afară de aceasta, tot mai multe reviste ştiinţifice sunt disponibile numai în formatul electronic, accesul la unele reviste este gratuit şi preferinţele cercetătorilor sunt axate pe accesul la informaţia ştiinţifică digitală. În aceste condiţii poate fi presupus că accesibilitatea revistelor în formatul digital ar putea fi un criteriu important pentru anularea abonamentului la revistele ştiinţifice. Pentru bibliotecile din Moldova accesibilitatea revistei în formatul electronic are o însemnătate mare, dar nu reprezintă un criteriu foarte important. Astfel, 64% din bibliotecile chestionate au menţionat că au anulat abonamentele serialelor ştiinţifice tradiţionale în favoarea celor electronice. De exemplu, BCU USM şi BŞ UTM au anulat abonamentele revistelor tradiţionale deoarece au avut acces pentru o perioadă la variantele electronice ale revistelor în cadrul proiectelor de grant (SpringerLink şi e-Library.ru); BID ULIM a invocat extinderea accesului, operativitatea accesului la informaţia ştiinţifică, minimizarea cheltuielilor, probleme de spaţiu; BŞ ASEM a motivat anularea abonamentelor la revistele tradiţionale străine (cu excepţia revistelor din România şi Rusia) prin includerea acestor reviste în bazele de date full text abonate de bibliotecă.

Paralel cu anularea unor abonamente la periodica ştiinţifică, 7 biblioteci au abonat în anul 2010 şi titluri noi de reviste ştiinţifice. La abonarea titlurilor noi de reviste ştiinţifice bibliotecile s-au condus după mai multe criterii (Fig. 6). Toate bibliotecile au specificat că la baza alegerii titlurilor noi de reviste pentru abonare este solicitarea utilizatorului pentru anumite publicaţii ştiinţifice. Cu toate că factorul de impact al unei reviste ştiinţifice este un criteriu care

BDD-A19458 © 2011 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:55:09 UTC)

garantează calitatea acestei publicații, doar 2 biblioteci (BCU USM și DIB ULIM) au menționat că au selectat titlurile noi pe baza acestui criteriu. Alte biblioteci, de asemenea, ar putea folosi criteriul respectiv pentru selecție, dar costurile revistelor cu factor de impact mare sunt destul de ridicate.

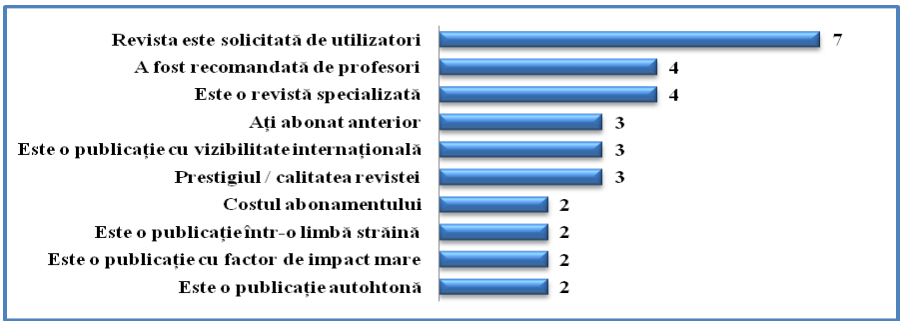

Fig. 6. Criteriile după care se conduc bibliotecile pentru abonarea revistelor științifice noi.

Pentru a determina în ce măsură utilizatorii bibliotecii sunt implicați în luarea deciziilor privind anularea abonamentelor la revistele științifice, s-a solicitat răspunsul la întrebările: „*Cine în biblioteca dvs. ia decizia asupra anulării abonamentului unei reviste științifice?"* și „*Cine în biblioteca dvs. ia decizia finală asupra anulării abonamentului?"*. Remarcăm că în majoritatea bibliotecilor (cu excepția BNRM și BȘC AȘM) la anularea abonamentelor revistelor științifice decizia este luată de comun acord, fiind consultați utilizatorii (cadrele didactice, catedrele de profil) și administrația instituției. Mai multe biblioteci au menționat, de asemenea, că bibliotecarii de contact, gestionarii de colecții sau directorul bibliotecii iau decizii asupra anulării abonamentelor. Cu toate că procedura de anulare este coordonată cu utilizatorii, decizia finală privind anularea abonamentului pentru revista științifică este luată de administrația instituției. Doar la BCU USM decizia finală aparține utilizatorilor (cadrelor didactice).

Bibliotecile participante la sondaj au apreciat gradul de importanță a motivelor care determină anularea abonamentelor serialelor științifice (Fig. 7). Marea majoritate a bibliotecilor au menționat că este foarte importantă statistica de utilizare a revistelor (9 biblioteci) și gradul de solicitare de către utilizatori (8 biblioteci). De asemenea, câte 8 biblioteci au menționat că prețul, factorul de impact și ratingul scăzut al revistei sunt importante pentru anularea abonamentului revistelor științifice. În același timp, BȘ ASEM și BRȘA UASM au menționat că prețul revistei este puțin important pentru anularea

BDD-A19458 © 2011 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:55:09 UTC)

abonamentului, BŞM USMF consideră că pentru anularea abonamentului este puţin important dacă revista este accesibilă prin modelul Open Access (OA), nu este deloc important dacă conţinutul revistei este accesibil prin BD Ebsco Publishing sau că revista este accesibilă gratuit prin intermediul site-ului editurii după o perioadă de embargo. De asemenea, la luarea deciziei privind anularea abonamentului revistei este puţin important pentru 3 biblioteci şi nu este deloc important pentru 2 biblioteci că revista este accesibilă în alte biblioteci din ţară.

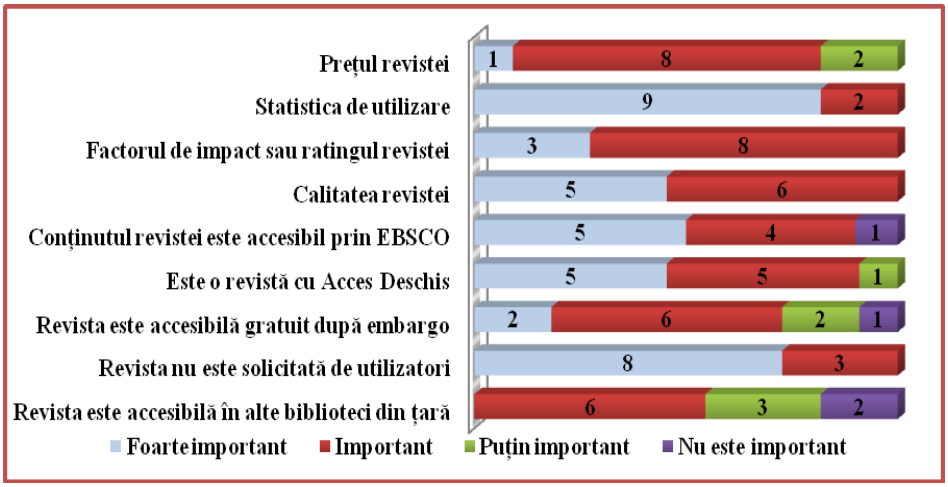

Fig. 7. Opiniile bibliotecilor privind importanţa factorilor de anulare a abonamentelor.

În mare măsură aceste date se raportează cu rezultatele unui studiu privind impactul OA asupra anulării de către bibliotecile ştiinţifice a abonamentelor revistelor ştiinţifice. S-a constatat că principalele motive sunt preţul revistelor şi gradul de utilizare a revistelor, în timp ce factorul de impact şi accesibilitatea revistei prin diverse modele OA sunt apreciate ca puţin importante.

Opiniile bibliotecilor ştiinţifice din Moldova au fost confirmate, într-o anumită măsură, şi de cercetătorii care au participat la sondajul sociologic. Astfel, doar 17,3% din specialişti consideră că preţul revistei este un criteriu foarte important pentru a abona o revistă, pe când, după o scală de 10 puncte, 27,1% au apreciat acest criteriu ca neimportant sau foarte puţin important (Fig. 8).

Cel mai mult cercetătorii au optat pentru calitate.

BDD-A19458 © 2011 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:55:09 UTC)

Astfel, 55,1% din respondenți au remarcat criteriul de calitate ca fiind cel mai important, iar 21,2% ca destul de important, după care trebuie să se conducă biblioteca la abonarea revistelor științifice.

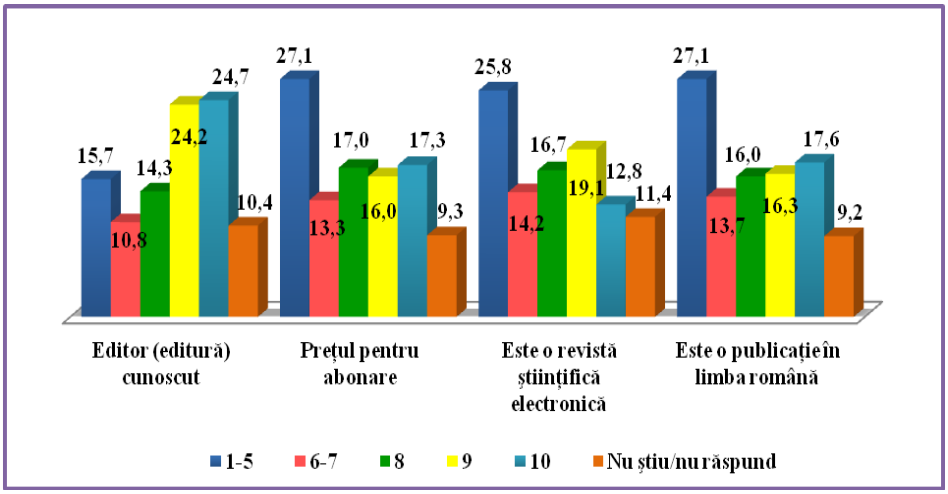

Fig. 8. Opiniile cercetătorilor privind importanța criteriilor pentru abonarea la revistele științifice (%).

Această opinie a savanților este în concordanță cu cea a bibliotecarilor, cu cât este mai înaltă calitatea unei reviste, cu atât revista este mai solicitată de utilizatori. Statistica utilizării unei reviste este apreciată de bibliotecari drept cel mai important criteriu pentru a păstra abonamentul unei reviste științifice.

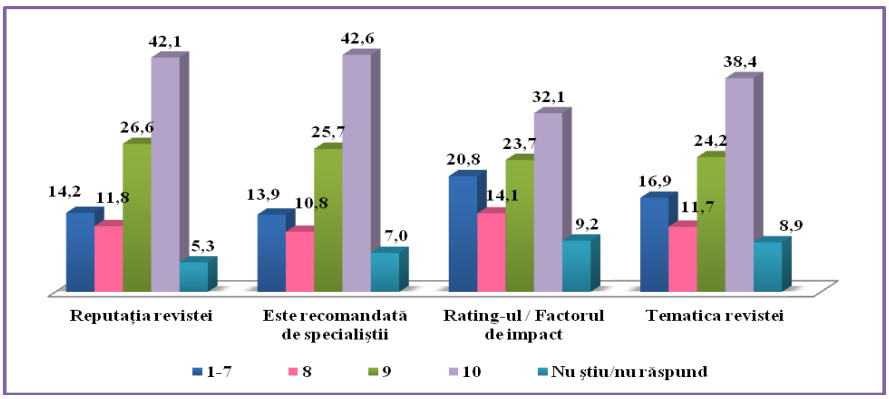

Fig. 9. Aprecierea importanței criteriilor pentru abonarea la revistele științifice (%).

BDD-A19458 © 2011 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:55:09 UTC)

După o scală de 10 puncte cercetătorii au apreciat diferite criterii după care biblioteca trebuie să se conducă pentru a abona publicaţiile periodice ştiinţifice (Fig. 9).

Astfel, cel mai mare neajuns al sistemului actual de comunicare ştiinţifică este costul excesiv al abonamentelor pentru revistele ştiinţifice, care generează o criză în diseminarea şi accesul la informaţia ştiinţifică. Din motivul creşterii preţurilor la seriale, bibliotecile din Republica Moldova se confruntă cu problemele reducerii numărului abonamentelor revistelor ştiinţifice. În acelaşi timp, scumpirea serialelor ştiinţifice afectează negativ colecţiile bibliotecilor atât din punct de vedere cantitativ, cât şi calitativ. Cu scopul de a abona mai multe reviste ştiinţifice, unele biblioteci selectează seriale mai ieftine. Majoritatea bibliotecilor au realizat modificări la nivelul colecţiilor de periodice, care se datorează, în principal, creşterii preţurilor pentru abonare.

Pentru cercetătorii din instituţiile de cercetare din Moldova, de asemenea, problema costurilor revistelor ştiinţifice este o barieră în accesul la informaţia ştiinţifică, iar majorarea preţurilor la revistele ştiinţifice este o povară pentru instituţiile ştiinţifice.

Analiza rezultatelor relevă că majoritatea bibliotecilor apreciază statistica de utilizare a revistelor ştiinţifice ca un factor foarte important, care determină anularea abonamentelor la periodica ştiinţifică, iar alegerea titlurilor noi pentru abonare se bazează pe decizia administraţiei instituţiei.

BDD-A19458 © 2011 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:55:09 UTC)